

Кримінальне право

УДК 343.222.4(477)

Сухопар Анна Анатоліївна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Sukhopar Anna

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Яланський Олександр Сергійович

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Yalanskiy Aleksandr

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ В УКРАЇНІ
ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ ВВЕДЕНИЯ ИНСТИТУТА
УГОЛОВНЫХ ПРОСТУПКОВ В УКРАИНЕ
PROBLEMATIC ASPECTS OF IMPLEMENTATION OF THE
INSTITUTE OF CRIMINAL OFFENSES IN UKRAINE**

Анотація. У статті автори досліджують один з аспектів сучасного реформування кримінальної юстиції, а саме запровадження інституту кримінального проступку. Дискусія, щодо даного питання в Україні, розгортається вже досить довго, ще в 1999 році Рада Європи рекомендувала провести декриміналізацію певних злочинів або перевести їх до категорії інших правопорушень, щоб за їх вчинення не могло бути застосовано позбавлення волі. На той час при розробці нового

кримінального кодексу дану рекомендацію вирішили не впроваджувати в закон, але деякі науковці почали говорити про потребу створення інституту кримінальних проступків. На сьогодні, дане питання залишається досі дискусійним й серед науковців немає єдиної консолідованої думки. Але не зважаючи на те, чи потрібні такі зміни системі України, слід окреслити, які наслідки це може мати, аби можна було уникнути негативних аспектів.

В статті автори звернули увагу на проблемні теоретичні та практичні питання, котрі можуть виникнути при впровадженні кримінальних проступків в Україні. Аналіз основних проблем був проведений на основі доктринальних досліджень видатних авторів та Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень".

На нашу думку, на сьогодні, розгляд даної теми є неабияк актуальним з огляду на те, що закон, котрий вносить зміни в деякі нормативно правові акти, для запровадження кримінальних проступків, в нашу систему кримінальної юстиції, має набрати чинності до 1 липня 2020 року. Тому доцільним є розглянути всі ризики та недоліки даного процесу, на основі існуючої нормативно-правової бази. В статті приділено увагу таким проблемам як: розмежування правопорушень на адміністративні, злочини та кримінальні проступки; дотримання прав і свобод людини в межах розслідування кримінальних проступків; доцільність проведення такої реформи та ін.

Ключові слова: *кримінальний проступок, реформування кримінальної юстиції, злочин, правопорушення.*

Анотація. *В статье авторы исследуют один из аспектов современного реформирования уголовной юстиции, а именно введение*

института уголовного проступка. Дискуссия по данному вопросу в Украине разворачивается уже довольно долго. Еще в 1999 году Совет Европы рекомендовал провести декриминализацию определенных преступлений или перевести их в категорию других правонарушений, чтобы за их совершение не могло быть применено лишение свободы. В то время при разработке нового уголовного кодекса данную рекомендацию решили не вводить в закон, но некоторые ученые стали говорить о необходимости создания института уголовных проступков. На сегодня данный вопрос остается до сих пор дискуссионным и среди ученых нет единого консолидированного мнения. Но несмотря на то, нужны ли такие изменения системе Украины, следует очертить, какие последствия это может иметь, чтобы можно было избежать негативных аспектов.

В статье авторы обратили внимание на проблемные теоретические и практические аспекты, которые могут возникнуть при внедрении уголовных проступков в Украине. Анализ основных проблем был проведен на основе доктринальных исследований выдающихся авторов и Закона Украины "О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно упрощения досудебного расследования отдельных категорий уголовных преступлений".

По нашему мнению, на сегодня, рассмотрение данной темы является весьма актуальным, учитывая то, что закон, который вносит изменения в некоторые нормативно-правовые акты, для введения уголовных проступков, в нашу систему уголовной юстиции, должен вступить в силу до 1 июля 2020 года. Поэтому целесообразно рассмотреть все риски и недостатки данного процесса, на основе существующей нормативно-правовой базы. В статье уделено внимание таким проблемам как: разграничение правонарушений на административные, преступления и уголовные проступки; соблюдение прав и свобод человека в рамках

расследования уголовных проступков; целесообразность проведения такой реформы и др.

Ключевые слова: уголовный проступок, реформирования уголовной юстиции, преступление, правонарушение.

Summary. *In this article, the authors explore one aspect of contemporary criminal justice reform, namely the introduction of a criminal misconduct institution. The debate on this issue has been going on in Ukraine for a long time. As early as 1999, the Council of Europe recommended decriminalizing certain crimes or transferring them to other offenses so that they could not be imprisoned for committing them. By the time the new Criminal Code was drafted, the recommendation was decided not to introduce it into law, but some scholars began to talk about the need to create an institution of criminal misconduct. Today, this issue is still debatable and there is no consensus among scientists. But regardless of whether such changes are necessary to the system of Ukraine, it is necessary to outline what consequences it can have in order to avoid negative aspects.*

In the article, the authors drew attention to the problematic theoretical and practical aspects that may arise when introducing criminal offenses in Ukraine. The analysis of the main problems was carried out on the basis of doctrinal studies of prominent authors and the Law of Ukraine "On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine on Simplifying Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses".

In our opinion, the consideration of this topic is currently very relevant, given that a law amending certain normative acts to introduce criminal offenses into our criminal justice system should enter into force by July 1, 2020. Therefore, it is advisable to consider all the risks and disadvantages of this process, based on the existing regulatory framework. The article focuses on the following issues: delineation of administrative offenses, crimes and criminal offenses; respect for

human rights and freedoms within the framework of criminal investigations; expediency of such reform, etc.

Key words: *criminal offense, criminal justice reform, crime, offense.*

Постановка проблеми. Члени Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права стверджували про необхідність реформування кримінальної юстиції й впровадження даного інституту було однією з їх пропозицій. Таким чином в 2008 році була створена Концепція реформування кримінальної юстиції, в котрій зазначалося, що кримінальними проступками будуть визнаватись: 1) злочини невеликої тяжкості, які не мають значного ступеня суспільної небезпеки; 2) діяння, передбачені діючим КУпАП, які не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо).

Наприкінці 2018 року парламент все таки ухвалив Закон про кримінальні проступки — законопроект №7279-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», закон мав почати діяти з 1 січня 2020 року, але було проголосовано відтермінування до 1 липня 2020, що призвело до збільшення уваги науковців до даного питання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання ефективності й доцільності введення даного інституту вже довгий час досліджують такі видатні науковці, як Шуба Б.В. М.І. Хавронюк, П.Л. Фріс, В.І. Борисов, Л.М. Демидова, В.Є. Тацій, Орловська Н.А. та ін. Роботи науковців зосереджуються на окремих аспектах кримінальних проступків, детального розгляду проблем запровадження на основі сучасного законодавства не було здійснено.

Постановка завдання. Розглянути, які аспекти запровадження інституту кримінальних проступків слід доопрацювати, аби дана реформа справді призвела до позитивних змін в Україні. Окреслити можливі негативні наслідки від внесення поспішних змін в кримінальний кодекс та інші нормативно правові акти.

Виклад основного матеріалу. Не зважаючи на багаторічне обговорення інституту кримінальних проступків, ще й досі постають проблемні питання, котрі розглядаються науковцями досить по-різному. М.І. Хавронюк, виступає за впровадження окремого кодексу про кримінальні проступки. аби була змога чітко відмежувати їх від злочинів та кримінального кодексу України [1]. М.М. Дмитрук зазначає, що впровадження кримінального проступку може сприяти оптимізації застосування КК за «дріб'язкові» злочини [2]. Доречною також є думка Тація В. Я. : трансформація злочинів невеликої тяжкості, передбачених 37 статтями та 149 частинами інших статей (орієнтовно), у кримінальні проступки не змінять юридичної природи цих правопорушень, оскільки засобом обмеження прав і свобод особи, яку буде визнано винною у їх вчиненні, залишається кримінальна відповідальність [3]. Орловська Н.А., в свою чергу, виступає противником даної реформи й наголошує на безпідставності запровадження кримінальних проступків, адже для вирішення завдань гуманізації кримінальної юстиції можна було б переглянути типові санкції злочинів невеликої тяжкості (в частині вилучення покарання у виді позбавлення волі) [4].

Ми розглянемо найбільш глобальні проблеми запровадження кримінальних проступків в Україні. По-перше, слід звернути увагу на: складність відмежування проступків від злочинів та адміністративних правопорушень. Відповідно до прийнятого закону, кримінальний проступок - є діяння (дією чи бездіяльністю), за вчинення якого передбачене покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (51 тис. гривень) або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі. Водночас злочини поділяються залежно від строку покарання у вигляді позбавлення волі та розміру штрафу: тяжкі та особливо тяжкі. До кримінальних проступків віднесли такі поширені злочини, як некваліфіковані крадіжки, шахрайство, незаконні дії з наркотичними засобами без мети збуту, хуліганство тощо [5].

Виходячи з вищезазначеної норми можна погодитись з думкою Уварова В.Г., що основним критерієм поділу між злочинами та проступками - є ступінь небезпеки діяння і види санкцій за його вчинення. Тому злочином може бути визнано діяння, яке має найбільшу небезпеку, а покаранням за його вчинення буде позбавлення волі, включаючи довічне [6].

Що стосується адміністративних правопорушень, слід зазначити, що Європейська спільнота неодноразово наполягала на тому, що існування поряд з кримінальною відповідальністю ще й адміністративної відповідальності є помилковим: остання є нічим іншим, як різновидом відповідальності кримінальної або, точніше, відповідальності наказової (каральної). Висловлюється думка, що більшість санкцій в КУПАП, є не характерними для адміністративного права й за своєю суттю відносяться до кримінальних, що призводить до неможливості чіткого розмежування цих двох галузей [7].

Говорячи про розмежування різних видів правопорушень слід зазначити, що доцільно було б внести розмежування й в санкції. Таким чином, багато хто з науковців критикує наявність однакових санкцій, котрі застосовуються до злочинів та проступків, наприклад, штрафи, що створює певну колізійність з огляду на мету повного розмежування даних категорій.

Введення проступків не лише призведе до проведення злочинів невеликої тяжкості в категорію проступків, але й реформування

адміністративних правопорушень. Саме тому після початку роботи даного нововведення адміністративними будуть вважатися лише ті делікти, які завдають суспільної шкоди у певній сфері державного управління, стягнення за котрі не повинні мати кримінально-правових ознак. Конфіскація, виправні роботи та арешт надалі не будуть вважатися адміністративними санкціями. Таким чином, відповідно до нового закону відповідальності за керування суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, буде відноситись саме до проступків й відповідна норма буде усунута з КУПАП.

Наступним, не менш важливим, питанням є: дотримання прав і свобод при спрощеному досудовому розслідуванні. Адже сьогодні людям, котрі підозрюються у вчиненні злочинів невеликої тяжкості надаються права під час досудового розслідування та судового провадження такі ж, як й за інші, більш тяжкі, злочини. Запровадження інституту проступків з спрощеною процедурою розслідування та судового розгляду, котра з одного боку спрощує роботу правоохоронних органів, а з іншого не може забезпечити існуючі стандарти забезпечення прав людини. Тому викликають певного занепокоєння деякі положення прийнятого закону.

Наприклад, суд розглядає обвинувальний акт, щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений не оспорує встановлені під час дізнання обставини і згоден з розглядом обвинувального акт [5]. Виникає проблема, маніпуляцій з боку правоохоронних органів й примушування особи до зізнання у вчиненні проступку. Також в законі визначена можливість проведення цілого ряду слідчих гласних та негласних розшукових дій до внесення в ЄРДР відомостей, що також викликає певні сумніви й побоювання. Таким чином слід зазначити, що скорочення строків й пришвидшення процесу

розслідування, даної категорії правопорушень, може призвести до порушень прав людини й, як наслідок, масових звернень в ЄСПЛ для їх відновлення.

Висновок. Отже на нашу думку, на сьогодні, існує досить велика низка серйозних та, на жаль, невирішених питань пов'язаних з впровадженням кримінальних проступків. Наша країна знаходиться в досить складній економічній, політичній та економічній ситуації, тому декриміналізація досить широкого кола правопорушень, на фоні значної корупції та неефективності системи слідчих органів - є досить складним і сумнівним рішенням. Тому, на нашу думку, введення даного інституту, є занадто поспішним для України і не досить якісно підготовленим, що може призвести не лише до збільшення проценту нерозкритих справ, а й взагалі підвищити рівня злочинності в країні, внаслідок відміни, за досить популярні злочини, такої санкції, як позбавлення волі.

Література

1. Хавронюк М. І. Щодо відмежування злочину від кримінального проступку / М. І. Хавронюк, А. М. Хавронюк // Кримінальний кодекс України: 10 років очікувань ; тези доповідей учасників Міжн. симпозиуму, 23-24 вересня 2011 року / Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : Львів. Держ. Ун-т вн. Справ, 2011. С. 429-432.
2. Дмитрук М. М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки : монографія / М. М. Дмитрук. Одеса : Юридична література, 2014. 224 с.
3. Тацій В. Актуальні проблеми сучасного розвитку кримінального права / В. Тацій, В. Борисов, В. Тютюгін // Право України. 2010. № 9. С. 12.

4. Орловська Н. В. Проблема класифікації кримінальних правопорушень (до питання про запровадження кримінальних проступків) / Н. В. Орловська. 2018. URL: http://pap.in.ua/2_2018/91.pdf.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Проект Закону. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928.
6. Уваров В. Г. Місце кримінальних проступків у системі Українського права / В. Г. Уваров // [Наше право](#). 2015. № 4. С. 67-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_4_15
7. Кримінальний кодекс України 2001 року: проблеми застосування і перспективи удосконалення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 13-15 квітня 2007 р.: У 2-х ч. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2007. Ч. 1. С. 189-194.

References

1. Khavronjuk M. I. Shhodo vidmezhuvannja zlochynu vid kryminaljnogho prostupku / M. I. Khavronjuk, A. M. Khavronjuk // Kryminaljnyj kodeks Ukrajinu: 10 rokiv ochikuvanij ; tezy dopovidej uchasnykiv Mizhn. sympoziumu, 23-24 veresnja 2011 roku / Ljvivskij derzhavnyj universytet vnutrishinkh sprav. Ljviv : Ljviv. Derzh. Un-t vn. Sprav, 2011. S. 429-432.
2. Dmytruk M. M. Kryminaljnyj prostupok: pravova pryroda ta oznaky : monohrafija / M. M. Dmytruk. Odesa : Jurydychna literatura, 2014. 224 s.
3. Tacij V. Aktualjni problemy suchasnogho rozvytku kryminaljnogho prava / V. Tacij, V. Borysov, V. Tjutjughin // Pravo Ukrajinu. 2010. # 9. S. 12.
4. Orlovjska N. V. Problema klasyfikaciji kryminaljnykh pravoporushenj (do pytannja pro zaprovadzhenn kryminaljnykh prostupkiv) / N. V. Orlovjska. 2018. URL: http://pap.in.ua/2_2018/91.pdf.

5. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo sproshhennja dosudovogho rozsliduvannja okremykh kategorij kryminaljnykh pravoporushenj: Proekt Zakonu. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928.
6. Uvarov V. Gh. Misce kryminaljnykh prostupkiv u systemi Ukrainjskogho prava / V. Gh. Uvarov // Nashe pravo. 2015. # 4. S. 67-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2015_4_15
7. Kryminaljnyj kodeks Ukrainy 2001 roku: problemy zastosuvannja i perspektyvy udoskonalennja: Materialy mizhnarodnoji naukovo-praktychnoji konferenciji 13-15 kvitnja 2007 r.: U 2-kh ch. Ljviv: Ljvivs'kyj derzhavnyj universytet vnutrishnikh sprav, 2007. Ch. 1. S. 189-194.